

УДК 338.2:504.4.062.2(477)

Ігор Леонідович САЗОНЕЦЬ

доктор економічних наук, професор кафедри міжнародної економіки, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, e-mail: sivoroff09@mail.ru

Ольга Володимирівна ПОКУЛЬ

аспірант кафедри міжнародної економіки, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, e-mail: olechka.pokul@mail.ru

**БАСЕЙНОВЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕТОД
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ
РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ**

Сазонець, І. Л. Басейнове управління як ефективний державний метод забезпечення раціонального використання водних ресурсів підприємствами України / Ігор Леонідович Сазонець, Ольга Володимирівна Покуль // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; за ред. М. І. Зверякова (голов. ред.) та ін. (ISSN 2313-4569). – Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2015. – Вип. 3. – № 58. – С. 198–205.

Анотація. У статті приділено увагу сучасній політиці державного управління в сфері забезпечення раціонального використання водних ресурсів підприємствами України. Визначено ступінь впровадження нової прогресуючої системи управління водними ресурсами – інтегрованого управління за басейновим принципом та в якості прикладу наведено результати діяльності одного із басейнових управлінь водними ресурсами в напрямку забезпечення населення та галузей економіки водою. На основі проаналізованого матеріалу з останніх наукових досліджень сформульовано висновки щодо недоліків функціонування басейнової системи управління в Україні та запропоновано власне бачення авторів щодо посилення державного стимулювання в області переведення підприємств на раціональне використання водних ресурсів.

Ключові слова: інтегроване управління водними ресурсами; басейновий принцип; раціональне використання водних ресурсів.

Игорь Леонидович САЗОНЕЦ

доктор экономических наук, профессор кафедры международной экономики, Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно, e-mail: sivoroff09@mail.ru

Ольга Владимировна ПОКУЛЬ

аспирант кафедры международной экономики, Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно, e-mail: olechka.pokul@mail.ru

**БАСЕЙНОВОЕ УПРАВЛЕНИЕ КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ МЕТОД ОБЕСПЕЧЕНИЯ РАЦИОНАЛЬНОГО
ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВОДНЫХ РЕСУРСОВ ПРЕДПРИЯТИЯМИ УКРАИНЫ**

Сазонец, И. Л. Басейновое управление как эффективный государственный метод обеспечения рационального использования водных ресурсов предприятиями Украины / Игорь Леонидович Сазонец, Ольга Владимировна Покуль // Вестник социально-экономических исследований: сб. науч. трудов; под ред. М. И. Зверякова (глав. ред.) и др. (ISSN 2313-4569). – Одесса: Одесский национальный экономический университет. – 2015. – Вып. 3. – № 58. – С. 198–205.

Аннотация. В статье уделяется внимание современной политике государственного управления в сфере обеспечения рационального использования водных ресурсов предприятиями Украины. Определяется степень внедрения новой прогрессирующей системы управления водными ресурсами – интегрированного управления за бассейновым принципом и в качестве примера приводятся результаты деятельности одного из бассейновых управлений водными ресурсами в направлении обеспечения населения и отраслей экономики водой. На основе проанализированного материала из последних научных исследований изложены выводы касательно недостатков функционирования бассейновой системы управления в Украине и предложено собственное видение авторов по поводу усиления государственного стимулирования в области переведения предприятий на рациональное использование водных ресурсов.

Ключевые слова: интегрированное управление водными ресурсами; бассейновый принцип; рациональное использование водных ресурсов.

Ihor SAZONETS

Doctor of Economics, Professor of International Economics Department, National University of Water Management and Nature Resources Use, Rivne, e-mail: suvoroff09@mail.ru

Olha POKUL

Postgraduate student of International Economics Department, National University of Water Management and Nature Resources Use, Rivne, e-mail: olechka.pokul@mail.ru

BASIN MANAGEMENT AS AN EFFECTIVE GOVERNMENT METHOD OF PROVIDING WATER RESOURCES RATIONAL USE BY ENTERPRISES OF UKRAINE

Sazonets, I., Pokul, O. (2015), Basin management as an effective government method of providing water resources rational use by enterprises of Ukraine. Ed.: M. Zveryakov (ed.-in-ch.) and others [Baseinove upravlinnia yak efektyvnyi derzhavnyi metod zabezpechennia ratsionalnoho vykorystannia vodnykh resursiv pidpriemstvamy Ukrainy; za red. M. I. Zveriyakova (gol. red.) ta in.], Socio-economic research bulletin (ISSN 2313-4569), Odessa National Economic University, Odessa, Issue 3, No. 58, pp. 198–205.

Abstract. *The article focuses on the modern policy of government management in the field of providing water resources rational use by enterprises of Ukraine. The degree of implementation of a new progressive system of water resources management, namely integrated management according to the basin principle, is identified. As an example, the operating results of one of the basin organizations of water resources management, which provides population and branches of an economy with water, are shown. On the basis of the analysis of latest scientific research, the conclusions about shortcomings in basin management system functioning in Ukraine are made, and the own vision of authors on strengthening state incentives in the sphere transition of enterprises on rational use of water resources is proposed.*

Keywords: *integrated water resources management; basin principle; rational using of water resources.*

JEL classification: *Q580*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Політична стратегія України, направлена на інтеграцію з країнами Заходу в умовах напруженого екологічного стану водного середовища, вимагає побудови нової ефективної системи управління водними ресурсами – інтегрованого управління за басейновим принципом, що забезпечуватиме їх розумне і безпечне використання. До теперішнього часу вже зроблений великий обсяг робіт зі створення середовища функціонування басейнової системи, однак подальша її адаптація в умовах вітчизняного водного господарювання супроводжується новими викликами перешкод на шляху до бажаного результату – сталого водокористування. Особливу увагу необхідно зосередити на господарюючих суб'єктах, діяльність яких суттєво пов'язана з використанням водних ресурсів, оскільки через низку причин вони не дотримуються принципів розумного та екологічно безпечного водокористування.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Якщо раніше наукові дослідження обґрунтовували доцільність впровадження в нашій країні інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом, то на сьогоднішній день активно обговорюються зроблені кроки у впровадженні цієї системи, допущені неточності та способи їх усунення. Значну увагу цій тематиці приділили вчені Інституту економіки природокористування та сталого розвитку [1], фахівці Державного агентства водних ресурсів України [2], зокрема, М. А. Хвесик, В. А. Голян, Л. В. Левковська, А. М. Сундук, О. В. Яроцька, В. А. Сташук, О. В. Чунар'ов, Т. П. Галушкіна та інші. Безумовно, результати ґрунтовних досліджень згаданих науковців охоплюють великий спектр особливостей, які б дали можливість побудувати ефективну систему басейнового управління в Україні, однак, враховуючи потенційно можливу суттєву участь підприємств-водокористувачів у збереженні водного середовища, вважаємо за необхідне більше зосередитись на стимулюючих функціях держави, направлених на забезпечення раціонального використання водних ресурсів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Серед запропонованих науковцями способів підвищення ефективності у функціонуванні української системи басейнового управління водними ресурсами, було виділено передачу

басейновим водогосподарським об'єднанням контролюючих функцій за дотриманням лімітів водоспоживання, скиду забруднених стоків, а також узгодження всіх заходів на території басейну, що порушують умови формування стоку. Однак, з метою ще більшого наближення водного господарювання до принципів сталості, виникає необхідність не лише у контролі за об'ємами водоспоживання та забруднення, але й за переведенням господарюючих суб'єктів на основу розумного використання водних ресурсів.

Постановка завдання. Метою статті є визначення оптимального способу посилення державного стимулювання в області переведення підприємств України на раціональне використання водних ресурсів. Для виконання поставленої мети необхідно проаналізувати рівень впровадження басейнової системи управління водними ресурсами та ознайомитись з останніми науковими напрацюваннями за цим напрямком досліджень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтегроване управління водними ресурсами – це процес, що сприяє скоординованому розвитку та управлінню водними, земельними і пов'язаними ресурсами, з метою максимізації економічних досягнень і соціального благополуччя на основі справедливості і без компромісів по відношенню до стійкості життєво важливих екосистем [3, с.23]. За умов інтегрованого управління розглядаються різноманітні, інколи конкуруючі групи і галузі економіки, що використовують і можуть забруднювати воду, а також координується управління водними ресурсами в різних секторах економіки або зацікавленими групами в різних масштабах – від місцевого до міждержавного рівня [2, с.79].

Серед основних принципів інтегрованого управління водними ресурсами виділяють:

- правильною адміністративною одиницею для управління водними ресурсами є річковий басейн;
- водні ресурси і земля, яка формує площу річкового басейну, повинні бути інтегровані і знаходитися під єдиним управлінням;
- поверхневі і підземні води, а також екосистеми, через які течуть ці води, повинні бути розглянуті спільно та інтегровані в рамках управління водними ресурсами;
- для ухвалення ефективних рішень щодо водних ресурсів потрібна участь громадськості;
- прозорість і звітність під час ухвалення рішень є необхідними складовими сталого управління водними ресурсами [4, с.258].

Інтегрований принцип здатен забезпечити екологізацію усіх управлінських дій та заходів при використанні водних ресурсів, запровадження механізму економічного стимулювання природоохоронної діяльності суб'єктів господарювання, ефективне планування стану водних ресурсів та зниження антропогенного тиску на них, акумулювання зусиль для запобігання й подолання водних катастроф [1, с.225].

Чинним законодавством України передбачається інтегроване управління водними ресурсами за басейновим принципом. Зокрема, це відмічено у Водному кодексі України [5], Законі України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року № 2818-VI від 21.12.2010 року [6], Законі України «Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року» № 4836-VI від 24.05.2012 року [7].

Нещодавно ратифікована Угода про асоціацію України з Європейським Союзом ще більше загострила увагу на вдосконаленні системи управління водними ресурсами. 27 червня 2014 року була підписана економічна частина Угоди, згідно з якою сторони домовились про розсудливе та раціональне використання природних ресурсів, у тому числі й водних. Відповідно до Угоди Україна зобов'язалася наблизити вітчизняне законодавство до законодавства ЄС та провести інституційні реформи в різних сферах економіки та державного управління [8, с.42].

Поступове наближення законодавства України до законодавства ЄС у сфері охорони навколишнього середовища здійснюватиметься згідно з Додатком XXX до Угоди, який включає директиви і регламенти за секторами, серед яких – «Якість води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище» [8, с.43]. Серед основних директив

Угоди про асоціацію виділяють Водну Рамкову Директиву (Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2000 року), яка є одним із головних юридичних документів, відповідно до якого здійснюється управління водними ресурсами в державах-членах ЄС [9, с.11].

Головними цілями Водної Рамкової Директиви є:

- розроблення комплексної політики Співтовариства щодо використання водних ресурсів та її впровадження відповідно до принципу субсидіарності;
- поширення сфери охорони водних ресурсів на всі води і поверхневі, зокрема, прибережні, і підземні;
- досягнення доброго стану для всіх вод до визначеної дати та збереження цього стану там, де його вже було досягнуто раніше;
- управління водними ресурсами річкових басейнів, ґрунтуючись на комбінованому підході встановлення граничних показників викидів і стандартів якості з відповідними положеннями про координацію дій для міжнародних річкових басейнів, коли басейн річки розташований у більше ніж одній країні – члені ЄС або коли він захоплює територію країн, що не є членами ЄС;
- встановлення тарифів за користування водними ресурсами з урахуванням принципу відшкодування витрат і принципу стягнення плати із забруднювачів;
- розширення участі громадян, залучених до захисту водних ресурсів;
- удосконалення законодавства [10, с.9].

Впровадження Водної Рамкової Директиви сприяє стабільному використанню води, що базується на тривалому захисті наявних водних ресурсів. Директива спрямована на вдосконалення охорони водного середовища шляхом особливих заходів для поступового зменшення скидів і витоків речовин, боротьби із забрудненнями. Для виконання взятих зобов'язань щодо імплементації її в Україні необхідне виконання таких заходів: закріплення на законодавчому рівні районування території за басейновим принципом; забезпечення формування інституційної структури управління водними ресурсами за басейновим принципом; розроблення та закріплення у правовому полі критеріїв оцінки стану річкового басейну; розроблення та затвердження Положення про плани управління річковими басейнами та методика їх підготовки; розроблення планів управління річковими басейнами [8, с.43].

Басейновий принцип управління водними ресурсами визначає передумови та напрями створення в Україні сучасного механізму використання, охорони та відтворення вод, який відповідатиме найбільш ефективній охоронній практиці, дозволить реалізувати стратегію державної політики, спрямованої на запобігання виснаженню водних ресурсів та досягнення і підтримання належної якості води [1, с.217].

Гарантування екологічно безпечного водокористування, збереження чистоти вод значною мірою залежать не лише від технологій виробництва, але й від управління водними ресурсами, їх використанням, охороною та відтворенням.

Управління водним господарством за басейновим принципом поділяється на три типи: екосистемне управління, пов'язане з вирішенням проблем водозабезпечення й охорони вод у рамках водних екосистем, межами яких є басейнові простори, відповідно до вимог їх цілісного та сталого розвитку; державне управління через спеціально уповноважені басейнові органи управління використанням та охороною вод і водних об'єктів; економічне регулювання використання та охороною вод, загальна сума інвестицій у водогосподарський комплекс оплачується користувачами води. Тобто екосистемне управління водним господарством здійснюється державою і суспільством через басейнові принципи управління на основі платного водокористування.

Обов'язковою умовою функціонування басейнового принципу є відкритість процедур обговорення та прийняття фінансових рішень для учасників усіх зацікавлених сторін, інформаційний доступ громадськості щодо басейнової водної політики та екологічних програм на усіх стадіях їх розробки та впровадження [1, с.218].

В Україні проведена велика робота щодо запровадження басейнового принципу інтегрованого управління водними ресурсами: зроблені відповідні зміни у Водному кодексі України; затверджено комплекс державних програм, концепцій та методик, які передбачають моніторинг даних та запровадження управління водними ресурсами з урахуванням басейнового принципу; створені басейнові управління водних ресурсів для основних великих річок країни, які координують управління ресурсами, водокористуванням, екологічний моніторинг стану вод; створено басейнові ради цих річок, на яких розглядаються першочергові заходи щодо покращення екологічного стану в цих басейнах [2, с.8].

У системі Держводагентства функціонує дев'ять басейнових управлінь водних ресурсів (станом на 01.01.2013 р. їх нараховувалося десять), зона діяльності яких покриває всю територію країни – Дніпровське, Дністровсько-Прутське, Західно-Бузьке, Сіверсько-Донецьке, Дунайське, Деснянське, а також басейнові управління річок Південний Буг, Тиса, Рось [2, с.59]. Їх основним завданням є забезпечення державного управління водними ресурсами, реалізація державної політики у сфері використання, збереження та відтворення поверхневих вод, забезпечення потреб населення та галузей економіки водними ресурсами, розв'язання водогосподарських і екологічних проблем на території басейну.

В якості прикладу роботи басейнових управлінь по забезпеченню населення та галузей економіки водними ресурсами наведемо результати діяльності Басейнового управління водними ресурсами р. Південний Буг (табл. 1).

Таблиця 1

Водокористування в басейні ріки Південний Буг та Бузького лиману
в I кварталі 2015 року, млн. м³ [11]

Адміністра- тивна одиниця	Забрано прісної води	Використано					Втрати при транс- портуванні
		Всього	в тому числі				
			промис- ловість	сільське господар- ство	комунальне господарство	інші	
Всього по басейну	107,9	95,18	31,32	50,76	12,66	0,44	4,871

Як видно із табл. 1 у I кварталі 2015 року із басейну річки Південний Буг та Бузького лиману для потреб водопостачання населення та галузей економіки забрано і використано 107,9 млн. м³ та 95,18 млн. м³ води відповідно. При цьому, найбільшу частку у водокористуванні зайняло сільське господарство – 50,76 млн. м³ води (53,3%), промислове водокористування склало 31,32 млн. м³ (32,9%), комунальне господарство – 12,66 млн. м³ (13,3%) та інші галузі – 0,44 млн. м³ (0,5%). Однак, при транспортуванні були допущені втрати водних ресурсів, які за звітний період склали 4,871 млн. м³ (4,5% від загального обсягу забраної прісної води). Тому, одночасно із задоволенням потреб у водних ресурсах, варто вживати заходи для недопущення їх непродуктивних втрат.

Реалізація завдань, поставлених перед басейновими управліннями, передбачається за допомогою розробки планів управління для кожного району річкового басейну (для окремих суббасейнів), а також проведення гідрографічного районування території басейну для виділення їх меж. План управління вже розроблений для басейну р. Тиса. Така робота проводиться і в басейні Дніпра та Сіверського Дінця. Розробляються окремі елементи Плану управління для басейнів річок Південний Буг та Рось. Для басейну р. Південний Буг розроблено стратегічний план дій, на основі якого розробляється і план управління басейном.

Одночасно зі створенням нових басейнових управлінь, відбувалося їх перетворення в структури з управління річковими басейнами та його планування в контексті Водної Рамкової Директиви ЄС. Однак, у водному законодавстві України визначено лише

принципи, відповідно до яких повинно здійснюватися управління водними ресурсами в контексті басейнів річок, та не вказано способи реалізації такого управління. Тому, для забезпечення роботи басейнових управлінь стосовно питань, пов'язаних з розробкою планів управління басейнами, було створено басейнові ради [2, с.81–82].

За ініціативою Держводагентства створено Басейнові ради, які функціонують у басейнах основних річок – Дніпра, Дністра, Дунаю, Десни, Південного Бугу, Західного Бугу, Сіверського Дінця, Росі. Їх робота сприяє впровадженню принципів інтегрованого управління водними ресурсами на території басейну із залученням водокористувачів, громадських екологічних організацій і наукових установ до розв'язання конфліктних ситуацій та планування заходів.

З огляду на те, що інтегрована басейнова модель управління водними ресурсами передбачає залучення всіх зацікавлених водокористувачів до прийняття управлінських рішень, при Держводагентстві та в усіх основних басейнах річок працюють спеціальні Міжвідомчі комісії, діяльність яких особливо важлива в маловодних регіонах України (Донбас, Південь України, Харківський регіон) [2, с.59–60].

Отже, поступово Україна засвоює передові принципи ефективного управління водними ресурсами, але виникає необхідність у врегулюванні деяких недоліків: недосконалість реформи системи управління водними ресурсами, яка захищає відомчі інтереси, має пристосовницький характер, здійснюється без докорінних інституціональних змін та недосконалість системи фінансування річок, оскільки кошти, отримані від водокористувачів та забруднювачів на місцях, акумулюються в центральних органах управління і назад до басейнових управлінь повертаються у незначній кількості, тим самим зменшуючи їх фінансові можливості [1, с.218–219]. У зв'язку з цим вчені Інституту економіки природокористування та сталого розвитку вбачають доцільним зробити басейнові водогосподарські об'єднання економічно незалежними від бюджетного фінансування. Для цього пропонується передати їм і їх територіальним підрозділам функції контролю за дотриманням лімітів водоспоживання і скиду забруднених стоків, а також узгодження всіх заходів на території басейну, що порушують умови формування стоку. Отримуючи платежі від водокористувачів (за забір води, скиди забруднених вод та інші), басейнові водогосподарські об'єднання поповнюватимуть місцевий та державний бюджети, а також можуть спрямовувати кошти на фінансування інвестиційних програм, покращення якості води та розвитку водних ресурсів регіону. Такий варіант управління даватиме можливість ефективно використовувати водні ресурси в господарстві, збільшувати надходження платежів у бюджет з боку басейнового водного об'єднання та зберігати і поліпшувати екологічний стан водно-ресурсних об'єктів за наявності незалежного природоохоронного контролю у поєднанні з діяльністю громадських екологічних організацій [1, с.224].

Для підтримання цієї ідеї, авторами статті пропонується доповнити контрольні функції басейнових водогосподарських об'єднань ще однією функцією – контролю за зменшенням непродуктивних втрат водних ресурсів у виробничому та невиробничому процесах, який би періодично проводився на підприємствах. Враховуючи, що контроль за усіма суб'єктами господарювання може бути обтяжливим для басейнових організацій, пропонується розподілити цю функцію і між обласними управліннями водних ресурсів та їх підвідомчими організаціями.

Висновки і перспективи подальших розробок. Отже, чинна водна політика України спрямована на засвоєння нового прогресивного способу управління водними ресурсами – інтегрованого управління за басейновим принципом, який ефективно функціонує в інших державах світу. Останні події, пов'язані з укладенням Угоди про асоціацію України з Європейським співтовариством ще більше загострили потребу у переформуванні діючої системи водного господарювання. Але, процес впровадження басейнового принципу в Україні розпочався раніше укладеної Угоди, і тому вже були зроблені зміни в законодавстві та створено органи управління в басейнах великих річок.

Чинна басейнова система управління водними ресурсами України поки що не функціонує достатньо ефективно, попереду залишається ще багато ступенів її адаптації до умов українських реалій. Однак, не варто відкладати вирішення проблеми зі створення умов для дотримання екологобезпечного та раціонального використання водних ресурсів підприємствами, які найбільше загрожують сталості водного середовища. Враховуючи непростий фінансовий стан господарюючих суб'єктів та необхідність якомога швидшого вирішення проблеми, пропонується врахувати рекомендації вчених та додатково розпочати переведення підприємств на раціональне водокористування зі зниження їх непродуктивних втрат з відповідним контролем з боку підвідомчих організацій Державного агентства водних ресурсів. Таким чином, перспективи подальших досліджень будуть зорієнтовані на пошук своєчасних можливих способів стимулювання користувачів до раціонального використання водних ресурсів.

Література

1. *Формування моделі управління природними ресурсами в ринкових умовах господарювання: монографія* / [за заг. ред. д.е.н. проф., акад. НААН України М. А. Хвесика]. – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. – 304 с.
2. *Наукові засади раціонального використання водних ресурсів України за басейновим принципом: монографія* / В. А. Сташук, В. Б. Мокін, В. В. Гребінь, О. В. Чунар'юв. – Херсон: Грін Д. С., 2014. – 320 с.
3. *Руководство по интегрированному управлению водными ресурсами в бассейнах [Электронный ресурс]*. – Режим доступа: http://www.gwp.org/PageFiles/76433/handbook_iwrn_rus.pdf.
4. *Екологічний аудит водогосподарських систем: монографія* / [за наук. ред. Т. П. Галушкіна]. – Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень. – Саки: Фенікс, 2010. – 402 с.
5. *Водний кодекс України: Кодекс України, Закон № 213/95-ВР від 06.06.1995 р. (за станом на 1 січня 2015 р.) [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80/page>.
6. *Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України № 2818-VI від 21.10.2010 р. [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2818-17/page>.
7. *Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року: Закон України № 4836-VI від 24.05.2012 р. [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4836-17>.
8. Куруленко С. Адаптація національної водної політики та законодавства до норм ЄС згідно з Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом / С. Куруленко, І. Яценко // *Водне господарство України*. – 2015. – № 2 (116). – С. 42–45.
9. *План управління річковим басейном Південного Бугу: аналіз стану та першочергові заходи* / [С. Афанасьєв, Н. Бедзь, Т. Боднарчук та ін.; за ред. А. Петерс, В. Сташука, О. Ярошевича]. – Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. – 188 с.
10. *Принципи Acquis Communautaire як передумова покращення водного законодавства України [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://epl.org.ua/people/nashi-publikatsii/557-pryntsypu-acquis-communautaire-iak-peredumova-pokrashchennia-vodnoho-zakonodavstva-ukrainy>.
11. *Офіційний сайт Басейнового управління водними ресурсами р. Південний Буг [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://www.buvr.vn.ua/vodni-resursi/analiz-zabezpechennya-vodnimi-resursami-naselennya-i-galuzej-ekonomiki>.

References

1. *Formation of natural resources management in market conditions model (2013): monograph*. Ed. M. A. Khvesyuk [Formuvannia modeli upravlinnia pryrodnyimi resursamy v rynkovykh umovakh hospodariuvannia: monohrafiia; za red. M. A. Khvesyuka], Public Institution «Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, 304 p. (ukr)
2. Stashuk, V. A., Mokin, V. B., Hrebin, V. V., Chunarov, O. V. (2014), *Scientific principles of rational use of water resources by basin principle Ukraine: monograph* [Naukovi zasady ratsionalnoho vykorystannia vodnykh resursiv Ukrainy za baseinovyim pryntsyptom: monohrafiia], Publisher D. S. Grin, Kherson, 320 p. (ukr)
3. «Manual for integrated water resources management in basins» [Rukovodstvo po integrirovannomu upravleniyu vodnymi resursami v basseynakh], available at: http://www.gwp.org/PageFiles/76433/handbook_iwr_rus.pdf (rus)
4. *Environmental audit water systems (2010): monograph*. Ed. T. P. Galushkina [Ekolohichniy audyt vodohospodarskykh system: monohrafiia; za nauk. red. T. P. Halushkinoi], Institute of Market Problems and Economic-Ecological Research, PE «Feniks», Saky, 402 p. (ukr)
5. «Water Code of Ukraine: Legal Act of Ukraine, No. 213/95-VR, 06.06.1995» (as of January 1, 2015) [Vodnyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy, Zakon, No. 213/95-VR, 06.06.1995], available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80/page> (ukr)
6. «On the Fundamental Principles (Strategy) of Ukraine's State Environmental Policy for the Period until 2020: The Law of Ukraine, No. 2818-VI, 21.12.2010» [Pro osnovni zasady (stratehii) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2020 roku: Zakon Ukrainy, No. 2818-VI, 21.12.2010], available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2818-17/page> (ukr)
7. «On approval of the National Target Program of Water Resources. Management and Environmental Rehabilitation of the Dnipro River till 2021: The Law of Ukraine, No. 4836-VI, 24.05.2012» [Pro zatverdzhennia Zahalnoderzhavnoi tsilovoi prohramy rozvytku vodnoho hospodarstva ta ekolohichnoho ozdorovlennia baseinu richky Dnipro na period do 2021 roku: Zakon Ukrainy, No. 4836-VI, 24.05.2012], available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4836-17> (ukr)
8. Kurulenko, S., Yatsenko, I. (2015), «Adapting national water policy and legislation to EU norms under the Agreement on Association between Ukraine and the European Union» [«Adaptatsiia natsionalnoi vodnoi polityky ta zakonodavstva do norm YeS zhidno z Uhodoiu pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom»], *Water economy of Ukraine*, No. 2 (116), pp. 42–45 (ukr)
9. Afanasiev, S., Bedz, N., Bodnarchuk, T. and others (2014), «River Basin Management Plan for the Southern Buh: analysis and priority actions» [Plan upravlinnia richkovym baseinom Pivdennoho Buhu: analiz stanu ta pershocherhovi zakhody], LLC «NVP «Interservis», Kyiv, 188 p. (ukr)
10. «Principles Acquis Communautaire as a precondition for improving the water legislation of Ukraine» [Pryntsyipy Acquis Communautaire yak peredumova pokrashchennia vodnoho zakonodavstva Ukrainy], available at: <http://epl.org.ua/people/nashi-publikatsii/557-pryntsyipy-acquis-communautaire-iak-peredumova-pokrashchennia-vodnoho-zakonodavstva-ukrainy> (ukr)
11. Official website the Department of Basin Water Resources Management in the Southern Bug River [Ofitsiyniy sait Baseinovoho upravlinnia vodnymi resursamy r. Pivdennyi Buh], available at: <http://www.buvr.vn.ua/vodni-resursi/analiz-zabezpechennya-vodnimi-resursami-naselennya-i-galuzej-ekonomiki> (ukr)